

Rahmet Hakikati ***(Üç Nükte)***

Birinci Nükte:

Önce başta rahmet kelimesinin etimolojik ve kavramsal manası olmak üzere; rahmet hakikati ile ilişkili olan *vicdan*, *salâvat*, *selam*, *şefaat* kelimelerini ve ‘Allah rahmet etsin’ duasının asıl manasını kısaca yazacağız. Sonra rahmetin en güzel ifadesi olan Bismillahirrahmanirrahim’in kısa bir tefsirini vereceğiz. Daha sonra Kur’an ayetleri ışığında bu rahmet hakikatini incelemeye çalışacağız. Her konuda olduğu gibi bu rahmet hakikatinin izahında da Kur’anın mucize olduğu görülecektir. Şöyle ki:

a) Rahmet kelimesi yumuşaklık özellikle kalb yumuşaklığı demektir. Allah için maddi bir kalb düşünilemeyeceği için; bu kavramın Allah hakkında kullanılmasının mecaz olduğu anlaşılır.¹ Demek nasıl bir insanın kalbi yumuşadığında iyilik yapar; güzel işler görür. Aynen öyle de Allah’ın (sonsuz soyut varlığın) tenezzül edip hakiki varlığa göre yumuşak ve feminen bir yapı olan maddeyi sonra hayatı sonra baharı ve rızkı yaratması, Ona has bir rahmet (yumuşak davranış) biçimidir.

Demek her varoluş bir rahmettir. Varoluş süreci içinde -273 ile 10 milyon °C’yi dengeleyip cennet gibi dünya küremizi hayata elverişli yapması da bir rahmettir. O aşkın varlık için bir tenezzüldür; başka benliklere bir şefkattir.. Dünyamızda dahi sonsuz diyalektik yapıları ve olayları dengeleyip dünyayı hayata bir beşik yapması, aileyi bir yuva kılması, hayatı bir huri gibi çalıştırması yine rahmettir.

Demek Rahmetin iki çeşit tecellisi var:

- Yasal ve düzenli olanı... Ki Rahman ismiyle ifade edilmiştir.
- Harika ve istisnai, mucizevî durumlar. Ki Rahim ismiyle ifade ediliyor.

b) Vicdan kavramı ise, vücut (varlık) kavramından gelen mübalağa kipidir. Varlığı doğru ve dengeli olarak algılamak demektir. Şefkat ve rahmet manasında değildir. Şefkat ve merhamet manasında kullanılması, ikinci planda olan bir kullanıştır. Çünkü şefkatli insan, varlığı doğru algılar. Veya varlığı ve olayları doğru algılayan kişi şefkatli olur. Ayrıca varlık, saf rahmet olduğundan onu doğru algılamak da bir çeşit rahmettir.

Demek toplumun vicdan kavramının hakiki manasını bilmemesi ve bu kelimeyi sadece şefkat manasında kullanması eksik bilgidir; dolayısıyla dili bilmemekten, varlığı ve olayları doğru algılamamaktan kaynaklanıyor.²

¹ İşaratül-İ’caz, Fatiha Tefsiri

² Vicdan kavramı için Marifet ve Velayet kitabımızın 7. Bölümünü tavsiye ederiz. Orada yedi sayfalık izah var.

c) Salâvat kelimesi etimolojik olarak desteklemek demektir. Tefsirlerde rahmet ve dua manasına gelir, denilmiştir. İkisi de aynı kapıya varıyor. Çünkü rahmet de Peygambere rahmet duası da varlığı ve peygamberi desteklemek demektir. Namaza da salâvatın tekili manasında salât denilir. Çünkü namaz insanı manen ve ruhen destekleyen bir eylem olduğu gibi; insanın Allah'tan daha çok rahmet ve varlık istemesidir. Demek salâvatta ve rahmette ikili karşılıklı bir yapı var. Bakın Kur'an bu hakikati şu iki ayet ile ne kadar mucizevî bir şekilde ifade ediyor:

“Allah (sonsuz aşkın varlık) ve onun melekleri (varlıkların bilinçli ruhanî yapıları) Peygamberi destekler. Ey iman edenler, sizler de onu destekleyin. Ona selam (barış) gösterin.” (Onun mesajına zarar vermemeye bakın.)

Peygamberin bu rahmet boyutundan istifade etmeyenler (yani Allah'a eziyet edenler) Peygambere zarar verenler (yani ona eziyet edenler) için dünyada da ahirette de lanet (mahrumiyet) vardır. Ayrıca Allah onlara aşağılayıcı bir azap hazırlamıştır.” (33/56-57)

“Varlık ve hayat, zıtların karşı karşıya gelmesi ve birbirini desteklemesi demek olduğundan bu konuda denge ve rahmet (başarı) demek olan sabır ve namaz ile yardım alın.”³ (2/45)

d) Selam, başta irade-i cüziye ile irade-i külliye olmak üzere iki zıddın birbiriyle dengelenip iç içe geçip barış ve esenliği sağlamasıdır.

Mesela; -273 derece ile 10 milyon °C'nin düşmanlığını dengeleyip dünya gibi somut bir barış yurdunun varlığını düşünün. Ve mesela; insan beninden başka hiçbir realite yoktur, diyen bir kâfir ile sonsuz ve aşkın olan Allah'ın varlığından başka hiçbir realite yoktur, diyen bir muvahhidi düşünün. Bir de ibadet hakikati (entegrasyonu) ile bunları barıştırmak demek olan İslam'ı düşünün. Demek İslam ve selam Allah'tan gelen bütün semavî dinlerin ismidir. Sadece 1400 yıllık süreç değildir.

“De ki: Biz Allah'a iman ettik. İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve onların torunlarına inen vahye iman ettik. Musa, İsa ve Rablerinden vahiy alan bütün peygamberlere iman ettik. Ve hiçbir peygamberi diğerlerinden ayırmayız. Biz Allah'a teslim olmuş Müslümanlarız.”

“Kim bu İslam'dan başka bir din (yaşam tarzı) arzu ederse; o ondan kabul edilmeyecektir. Ahirette de o zarar edenlerden olacaktır.” (3/84-85)

Demek Yahudilik de Hristiyanlık da diğer dinler de İslam'dırlar. İslam Allah'ın dinidir. Ama bu, selam ve barışı esas almaları ve peygamberler arasında ayırım yapmamaları şartıyladır. Demek ayırım yapanlar, peygamberlere eziyet vermiş oluyorlar.

Müslümanların çoğu, ayırım yapmıyor. Diğer dinlerdeki insanlar da Hz. Muhammed'i kabul etseler; peygamberler arasında ayırım yapmasalar; makbul ve geçerli manada kendi dinlerinde kalma haklarını kazanırlar. Dünyaya geniş çapta bir barış (selam) gelmiş olur.

Bu mesele bu 3/84-85. ayetlerden anlaşıldığı gibi; başka onlarca Kur'an ayetlerinden de anlaşıyor. Mesela; 5/44-48 gibi... Bu konuda 5-6 altı makalem var; isteyene gönderebilirim.

³ Bu ayetin manasını meal olarak değil de tefsir olarak verdik. Okuyucularımız yanlış anlamasın.

e) Şefa'at ve kefare't: Şefa'at kelimesi, iki şeyin birbirini desteklemesi demektir. Bu kelimenin kökü olan şef' çift demektir. Evet, Allah varlık sistemini yaratmakla yaratan ve yaratılan ilişkisi bir gerçeklik olmuştur. Ayrıca Allah, sonsuz aşkın benliği yanında insanlara ve diğer şuurulu varlıklara ayrı ayrı benlikler veriyor. Allah bu benleri lütfuyla ve latifliğiyle sürekli olarak besliyor ve destekliyor. (42/19) Bunlardan da onun dinini, sistemini desteklemelerini istiyor. 33/56. ayette bu desteğin isteğini gördünüz. Demek Allah, peygamberler ve melekler, insanların eksikliklerini bu destekleriyle kapatıyorlar. Onlardan da destek istiyorlar. Mesela şu iki ayet bu manayı çok güzel olarak ifade ediyor:

“Eğer siz Allah’a (onun dinine ve sistemine) yardım ederseniz Allah da size yardım eder; sizin yıkılmanıza yol vermez.” (47/7) “Ey iman edenler Allah’ın yardımcıları olun.” (61/14)

Demek şefa'at yardımlaşmadır. Kefaret tarafların birbirinin eksikliğini gidermesidir. Torpil demek değildir. Evet, torpil zulüm olur. Çünkü istisnası olmayan tek yasa hakkaniyet kanunudur. *Allah’ın sünnetinde (toplumsal ve bireysel suçları cezalandırmada) asla delinme ve değişiklik olmaz*, mealindeki ayetlerin manası budur.

Demek *Allah falan kişiye rahmet etsin* duasının şu beş manası var:

- Allah ölümden sonra da onu var etsin.
- Allah onun eksiklerini gidersin.
- Allah ona bağış ve ihsan yapsın.
- Allah ona destek çıksın.
- Allah onu başarılı kılsın.

Bu son mananın delili ise, Arapçada rahmetin zıt kavramı olan hızlan (başarısızlık) ve lanet (mahrumiyet) kavramlarının kullanılmasıdır..

İkinci Nükte, Bismelenin Beş Kelimesinin Tefsiri:

Besmele, varlık ve hayatın anahtarı, ipi, asansörü, yolu ve yordamıdır. Şöyle ki:

‘Be’ ile demektir. Nedenselliğin simgesidir.

‘İsim’ belirginleşen ve yükselen alan ve değer demektir. Nasıllığın simgesidir.

‘Allah’ sonsuz soyut varlık demektir. Başka bir tabir ile ibadet edilmeye layık tek varlık manasına gelir.

‘Rahman’ bu sonsuz soyut varlığın, başta **ben ve o** olmak üzere bütün dualiteli varlıklar ve diyalektik süreçler üzerinden düzenli ve kanuni olarak kendini gösteren ve bu sayede kâinatı sonsuz bir rahmet olarak ortaya koyan demektir.

‘Rahim’ bu düzenli ve kanuni yapının üzerinde ekstra tecellilerle mucizevî lütuf ve ikram ile muamele eden demektir.

Onun için bütün kadim tefsirlerde **Rahman** dünyaya ve herkese bakar, **Rahim** ise ahirete ve inananlara bakar, denilmiştir. Demek kim Besmeleyi tam anlasa ve onu tam yaşasa sonsuz bir rahmete mazhar olur; en azından sonsuz bir rahmetin ilim yönü olan Kur'anı anlamaya doğru kendine bir kapı açar; ilmen ve manen ebedî bir başarı elde eder; sonsuz bir hayatı hak eder. Demek insan önce ilimlerin öncüsü olan nedenselliği, sonra ilimlerin özü olan nasıllığı öğrenir. Sonra iman gibi soyut manevi değerleri, sonra adeta sonsuz olan kanun ve prensipleri, sonra soyut sonsuzluğu (Rahimiyeti) öğrenir. İlim tarzında Hızır gibi ölümsüzlüğü hak eder. Yani besmele ile saadet-i ebediye kapısını kendine açar.

Üçüncü Nükte, Kur'anda Rahmet Kavramı: Bu hakikatin beş numune üzerinden tefsiri:

Birinci Numune:

“Rahman olan Allah, Kur'anı öğretti. (Yani:) İnsanı yarattı; ona beyanı (anlama ve anlatmayı) verdi.” (55/1-3)

Bu ayet bize diyor ki; sonsuz soyut varlık olan Allah, Rahmaniyet niteliği gereği, kâinatı dualiteli ve diyalektik süreç üzere, düzen ve yasalar tarzında yarattı. Kur'an, bu İlahî varlığın ve yaradılış denilen Rahmaniyetin ifadesidir. Allah'ın ve Rahmaniyetin mantığı (kelamı) ve logosudur. Allah başta Hz. Muhammed olmak üzere bu mantığı ve kelamı binlerce insana öğretmiştir. Yani insanoğlu, dualiteli ve diyalektik süreç gereği iyi ile kötüyü öğreniyor. Bu sayede onda başta anlama ve anlatma olmak üzere onlarca bilgi ve yetenek çiçeği filiz açıyor. Bediüzzaman bu meseleyi 20. Mektup'ta çok güzel bir şekilde tasvir etmiştir; şöyle ki:

Sani-i Zül-Celalin âlem-i ekberdeki sanatı o derece manidardır ki, o sanat bir kitab suretinde tezahür edip kâinatı bir kitab-ı ekber hükmüne getirdiğinden, akl-ı beşer hakiki fenn-i hikmet kütüphanesini ondan aldı ve ona göre yazdı. Ve o kitab-ı hikmet, o derece hakikatle bağlı ve hakikatten medet alıyor ki; büyük Kitab-ı Mübinin bir nüshası olan Kur'an-ı Hakîm şeklinde ilan edildi.

Hem nasıl ki, kâinattaki sanatı, kemal-i intizamından kitab şekline girdi. İnsandaki sıbğası ve nakş-ı hikmeti dahi hitap çiçeğini açtı. Yani, o sanat, o derece manidar ve hassas ve güzeldir ki, o makine-i zihayattaki cihazat, fonograf gibi nutka geldi, söylettirdi. Ve öyle bir ahsen-i takvim içinde bir sıbğa-i rabbaniye vermiş ki, o maddi, cismanî, camid kafada manevî, gaybî, hayattar olan beyan ve hitap çiçeği açıldı. Ve o insan kafasındaki kabiliyet-i nutuk ve beyana o derece ulvi cihazat ve istidat verdi ki, Sultan-ı Ezeliye muhatap olacak bir makamda inkişaf ettirdi, terakki verdi. Yani fitrat-ı insaniyedeki sıbğa-i rabbaniye, hitab-ı İlahî çiçeğini açtı.” (Mektubat, 20. Mektup, 2. Makam)

Bu derin parçayı seviyemiz oranında şöylece şerh ve izah edebiliriz:

Sonsuz aşkınlık ve yücelik sahibi olduğu halde bütün varlıkları çok harika ve çok anlamlı birer sanat eseri olarak yaratan Allah'ın sanatı, bütün evrende o kadar çok anlamlıdır ki: O sanat, kitap tarzında yansıdığından bütün kâinat, çok büyük bir kitap hükmüne girmiştir. İnsan akıllı, on binlerce yıldır gerçek bilim ve felsefe kütüphanesindeki bütün kitapları o kâinattan almıştır. Bütün bilimsel kitaplar adeta o kâinatın kopyasıdır.

Kâinat denilen bu bilim ve felsefe kitabı o kadar çok gerçekliğe bağlı ve gerçeklikten besleniyor ki; geçmiş ve geleceğiyle, fizik ve metafiziğiyle, bunun başka bir ismi olan kitab-ı mübinin bir kopyası olan Kur'an-ı Hakîm şeklinde bütün bilinçli varlıklara ilan edilmiştir.

İşte Allah'ın kâinattaki sanatı, sonsuz bir düzen ve bilinç içerdiğinden kitap şekline girdiği gibi; küçük bir kâinat olan insandaki sıbğası (boyası) ve bilimsel nakışı da hitap (anlama ve anlatma) çiçeğini açmıştır. [Kâinat bir ağaç; canlılar onun dalları; insanın gelişmiş şekli ise, onun çiçeği. Demek bütün katmanları ile varlık, konuşan bir kitaptır.]

Evet, insandaki sanat, o kadar çok manalı, hassas ve güzeldir ki; insan denilen bu canlı makinedeki cihazlar, fonograf gibi nutka geldi (dile geldi) söylettirdi. Bu İlahî sanat, o kadar güzel bir biçimde insana İlahî bir renk vermiş ki; insanın maddi, cismanî, camit (donuk) kafasında manevî, metafizik ve canlı hitap (anlama ve anlatma) çiçeği açılmıştır. Ve insan kafasındaki bu düşünme ve anlatma kabiliyetine o kadar aşkın donanım ve yetenekler vermiş ki; madde ve mekândan münezzeh, ezeli (zaman üstü) olan Allah'a muhatap olacak seviyede o sanat açılıp gelişmiştir. Demek insanın doğasındaki İlahî sanat ve dekor, Allah'ın sözünü anlama ve aktarma sonucunu doğurmuştur.

Yani bütün varlıklarda özellikle insanoğlunda soyut ve somutun diyalektik yapısı içinde gelişen Rahmaniyet hakikati, bilimsel ve yasal veriler olarak insanoğlunda dillere, edebiyata, medeniyete dönüşmüş. Ve bu Rahmaniyet sonsuz ölçekte vahiy olarak yani İlahî konuşma olarak ortaya çıkmıştır. Demek Rahman suresinin birinci ayetinin tam tefsiri, şerh ve izah ettiğimiz bu pasajdır. Ayet şöyle diyor: **Rahman olan Allah, Kur'anı öğretti: İnsanı yarattı; ona beyanı (anlama ve anlatmayı) öğretti.**

İnsanı yarattı, ona beyanı öğretti, cümlesi, *Kur'anı öğretti* cümlesinin açıklamasıdır. Demek bütün yaratılış süreci, bir vahiydir, bir tenezzüldür, bir rahmettir. Demek vahyin kâinat içindeki yeri ve fonksiyonu çiçeğin ağaç içindeki yeri ve fonksiyonudur. Bu güzel, manalı oranlar ve bilgileri anladıktan sonra hemen hatırlatalım ki; konumuz olan Meryem suresinde 23 sefer *Rabb* ismi geçiyor. *Rabb*, iki eli hükmünde olan dualiteli yapı ve diyalektik süreç gibi zıtlarla insanları ve mahlukatı imtihan eden, onları geliştiren ve terbiye eden demektir.

Besmelede Allah ve Rahman isminden sonra gelen *Rahim* ismi ise, bu surede hiç geçmiyor. Çünkü Rahim, Allah'ın ekstra özel ilgisi ile gerçekleşen özel müdahaleler, keramet ve mucizeler kaynağıdır. Bu dizayn, bize der ki; Hz. Muhammed'in asıl mucizesi olan ve bütün varlık ve kâinatı bir kitap gibi okuyan ve bu kitabın bilinci olan vahyi, varlığın en son halkası olan insanlık aleminde uygulayan Kur'andır.

Bu Kur'an, sonsuz bilinç içeren yapısıyla, sosyal ve doğal birçok yasa ve kanun içermesiyle ve bunları gerçekleştiren sonsuz İlahî bilinci göstermesiyle öyle sonsuz bir mucizedir ki; başka özel, kişisel keramet ve mucizelere ihtiyaç bırakmıyor. Şöyle ki:

Meryem suresi Kur'anda 19. sıradadır. Bu sayı ise iyi-kötü, cennet-cehennem bütün kâinatın somut boyutunun sembolüdür. Kur'an ve Kur'an vahyi de bu boyutun başka bir ifadesi olduğundan 19 sayısı Kur'anın da sembolü olmuştur. İnkâr edilmeyecek bir şekilde, sonsuz İlahî bilinci gösterir tarzda Kur'anda 19 tevafukları vardır. Bu meseleyi anlatan Müddessir Suresinin Tefsirine bakabilirsiniz. (Müslümanın Varlık ve Hayat Algısı, 4. Bölüm)

İkinci Numune:

“Bir gün gelecek biz, muttakileri (özünü: ruh ve kalbini koruyanları) kafileler olarak, Rahmanın huzurunda toplayacağız. Özünü korumamakla suç işleyenleri ise sel gibi cehenneme dökeceğiz. Rahman olan Allahın katından söz almış olanlar hariç... Onlardan hiç kimse bir destek (şefaath) görmeyecektir.” (19/85-87)

Bu ayetlerin tefsiri gerçekten çok derindir; dolayısıyla zordur. Fakat Rahman ismi inşallah bize destek çıkar. Şöyle ki:

Bütün Kur’anda Rahman ismi 57 (19*3) sefer geçiyor. On altısı bu 19. surede geçiyor. Yedisi ise bu ayetlerin içinde geçtiği sayfada geçiyor. Daha önce de gördüğümüz gibi; Rahman ismi dualiteli ve diyalektik süreç üzere olan düzenli ve kanunî yaradılışı temsil eder. Bu şu demektir:

Varlıkta zıtlar iki sarmal olarak birbiriyle barışıp dengeli ve canlı olursa; onlarda DNA, cennet ve bahar gibi güzel durumlar gerçekleşir. Yok eğer varlık tek taraflı yaz ve kış gibi kalırsa; orada yakıcı bir sıcaklık veya soğukluk olur. Çok sıcak manasına gelen cehennem ve hamim kelimeleri 98 eder. Rahman ise 298 eder. Çift taraflılığa ve dengeye işaret eder. Demek Rahmanın huzurunda toplanmak ruh ve maddenin, soyut ile somutun, erillik ile feminenliğin, sıcaklık ile soğukun, ışık ile karanlığın dengesinden yapılmış olan cennete doğru toplamak demektir. Cennet örten veya örtük varlık ve bahçe demektir. Evet, iki zıt birbirinde eriyince aralarında gizli ve tatlı bir bilinç doğar.. Cennetin asıl tadı bu noktadadır. Cehennem ise, tek taraflı çöl veya içinde hiçbir canlı gelişmeyen zemherir gibidir.

Dünyada imanlı oldukları halde dengesini kaybetmekle muttaki kalmayanlar ise, cehenneme gidecekler. Fakat onların imanı, Rahmaniyyet dengeleri içinde alınmış bir söz olduğundan onlar daha sonra şefaath (destek) görecekler. 87. ayet bu karşılıklı oluşu bildiriyor. Arapçası ^{ΛΥ} şeklinde yazılıdır. Her ne ise kısa kesmek zorundayız. Yoksa yazının dengesi bozulur.

Üçüncü Numune: Rahmaniyyet sürecinin yapısı, başlangıcı ve sonu şöyledir:

Bütün zıtları, varlığı ve hayatı geliştirmek için çalıştıran Rabbine (rububiyetine) and olsun! (Yokluğu ve inanmamayı tercih eden) o kâfirleri ve (yokluğun adı olan) şeytanları toplayacağız. Sonra diz çökmüşler olarak onları cehennemden etrafında bulunduracağız. (19/68)

Sonra her gruptan, Rahmana (Allah’ın denge ve düzenine) karşı hangilerinin daha azgın olduğunu ortaya çıkaracağız. (19/69)

Biz hangilerinin cehenneme dayatılmaya daha layık olduğunu biliriz. (19/70)

Evet, sizden hiç kimse yoktur ki; mutlaka o cehennemden geçiyor, olmasın.. Hepinizin bu evrensel cehennemden geçmesi, Rabbinin, terbiye edici isminin kesin olarak gerektirdiği ve asla fîresi olmayan kat’i bir hüküm ve kanundur. (19/71)

Sonra biz, kendini zulüm ve dengesizlikten koruyanları kurtarıyoruz. Zalimleri ise orada diz çökmüşler olarak bırakıyoruz. (19/72)

[Burada iki sefer geçen *diz çökmüşler olarak* ifadesi, teslimiyet ve suçluluk manasındadır. Peki, acaba bunlar, bunu hak ediyorlar mı, gibi bir vehme karşı, surenin 73. ayeti cevap veriyor. Asıl cevap ise, bu beş ayette vurgulanan dengesizlik gerçeğidir. Evet, rahmaniyet ile ifade edilen sonsuz İlahî kudret ve irade, rahmet icabı bütün varlıkları dengeye getirmeye çalışır. Ve bu dengelemenin adı azaptır. Çünkü dengeden çıkmış ve mukadder güzelliklerini kaybetmiş insanlar, bir daha varlık ve denge sistemine girince çok acı çekerler; ameliyat ve yeniden yaratma gibi bir işlem söz konusu olur.]

Dördüncü Numune:

“De ki: Kim yanlış yolda (dalalette) ise Rahman olan Allah, onun yanlışını uzatsın. Böyleleri, nihayet vaat edildikleri hakikati; ya azabı veya kıyameti (veya küçük kıyamet olan ölümü) gördüklerinde kimin konumunun daha kötü olduğunu ve ordusunun daha zayıf olduğunu bileceklerdir.” (19/75)

Bu ayet imtihan hakikatının ifadesidir. Ayetin ilk beş kelimesi: (kul men kâne fid-dalaleti) imtihanın öznesini ve yapısını bildirir. Sonra gelen beş kelimesi: (fel-yemdüd lehur-Rahmanu medda) imtihanın dünyadaki sonucunu; diğer cümleleri ise ahiretteki sonucunu bildirir. Şöyle ki:

‘*Qul*’ yani vahye dayanarak *söyle* demektir. Ancak vahiy ile bilinebilecek durumlar için kullanılır. Evet, dünyanın imtihan için olduğunu bildiren; vahiyden başka hiçbir bilgi elimizde yoktur. Ayrıca imtihanın kapalılığına işaretten de gaybî (metafizik bilgi) olan bu kelime kullanılmıştır.

‘*Men*’ kişi demektir. Der ki; size özgürce davranabilen benlikler verildi. Dolayısıyla sorumlusunuz. ‘*Kane*’ yapı demektir. Der ki başınıza gelen, seçimle elde ettiğiniz yapınız sonucudur.

‘*Fi*’ (içinde demektir.) Der ki; günah işlememek insanın elinde olmayabilir. Ama dibine kadar aşırı bir şekilde günah işlemek veya işlememek insanın elindedir.

‘*Dalalet*’ sapkınlık ve yoldan çıkmışlık demektir. Der ki; bu durumu en akılsız kişi dahi bilebilir. Sizin gibi dünya konumu ve makamı yüksek olan ve ordulara hükmedenler nasıl yanlış doğrudan ayırt edemeyecek kadar akılsız olabilir.

‘*Fe*’ sonuç edatıdır. Der ki ‘ben’ sahipleri, akıllarını kullanmadığı için Rahman yani imtihan-daki iki taraflılık dengesini koruyan Allah da onların o sapıklığını uzatır da uzatır.

Bu uzatma gerçekte onların aleyhine olduğu halde *onun için* manasına gelen ‘*lehü*’ edatının kullanılması bu durumun dünya için çok lezzetli olduğuna işarettir. Veya *hu* imtihana racidir. Der ki: *Onlar yanlış seçimle bunu hak ederler; Allah da onların imtihanını uzatır ki; hakkaniyet kanununda zerre kadar bir bahane kalmasın.*

Son iki cümlede geçen iki kavram: (makam ve ordu kavramları) imtihanı kaybettiren iki noktaya işaret ediyor: Lezzet ve makam sevgisi ile güç ve yönetim lezzeti.

Hulasa: Bu ayette dualiteli, düzenli ve kanunî yaradılış demek olan Rahmaniyet, imtihanın açık ve kapalı iki taraflılığı; kazanma ve kaybetme gibi iki özelliği; Rahman olan Allah ile kul; dünya ve ahiret; lezzet ve azap tarzında tecelli ediyor.

Beşinci Numune:

Rahmaniyet ile ilgili şu iki ayette de ilim açısından çok önemli iki mesaj veriliyor. Şöyle ki:

a) “Ey Meryem! (Ey vahyin anası!) Eğer dış görünüşten başka bir şey görmeyen insanlarla karşılaşırsan ‘Ben Rahman olan Allah’a susma orucunu adadım’ de.” (19/26)

[Başta konuşma ve tartışma isteğın olmak üzere dış duyuların dursun ve sussun ki; iç duyuların vahyi duysun ve beslesin.]

b) “İman edip yararlı işler yapanlar için Rahman olan Allah güçlü bir bağ (vüdd: aşk) yapar. Onlar, o bağ ile ebedi olarak yaşarlar. Biz bu Kur’anın anlaşılmasını senin lisanın sayesinde kolaylaştırdık ki sen muttakileri ebedî bir hayat ile müjdeleyesin.. Ve azgın bir kavmi de uyarasın. Bu kavimden önce nice kâfir kavimleri helak ettik. (Onlara vüdd (aşk) bağı kılmadık.) Sen onlardan hiç kimsenin varlığını hissediyor musun? Veya ayak seslerini duyuyor musun!?” (19/96-98)⁴

Bu beş numuneden çok net anladık ki: Kur’an (İlahî kelam ve vahiy) Rahmaniyetin kendisidir. Yani dualiteli diyalektik süreç ile gerçekleşen düzenli ve kanunî varlık ve hayatın adıdır.

Bu bilincin Hz. Muhammed’e verilmesi ise, Rahmaniyet değildir. Çünkü Hz. Muhammed’in bu konuda hiçbir hazırlığı yoktu. Demek Kur’anın ona verilmesi ekstra rahmet demek olan Rahimiyet tecellisidir. Bakın şu gelen beş ayet bu Rahimiyeti ne kadar mucizeli olarak anlatıyor:

“Sana; varlığın ruhu ve şuuru olan vahyin ve bu vahyi getiren ruhul-emin olan Cebrailin mahiyetini soruyorlar. De ki; bu hakikat gaybîdir (metafiziktir.) Size bu konuda çok az bilgi verilmiştir.” (Veya sizin bilginiz bu görünen dünyaya göredir. Görünen dünya ise görünmeyen âlemlere göre çok az bir şeydir.) “Biz istersek sana vahyettiğimiz bu Kur’anı gideriveririz. Ve sen, bize karşı sana sahip çıkacak hiç kimseyi bulamazsın: (Yani bu Kur’an, senin imkânlarınla olan bir şey değildir.) Bu sadece seni insanlığın gelişmesi için gönderen Rabbinden ekstra bir rahmettir. Rahimiyet tecellisidir. Hiç şüphesiz Rabbinin sana olan ekstra iyiliği çok büyüktür.” (17/85-87)

[O kadar çok büyüktür ki; varlık ve hayattaki bütün bilinci ve kanunları idrak etmeyen bir kafa onu kuşatamaz. Onu anlamak için gaybi bir kalb lazımdır: Bu nükteye işaretten Allah’ın en büyük iyiliği olan Kur’anı anlatan şu gelen ayetin başında Qul kelimesi gelmiştir. Ayetin kendisi ise bu Qul kelimesinin tefsiri olmuştur.]

“De ki (Qul:) Eğer bütün insanlar ve cinler birleşse, bu Kur’anın bir benzerini getirmeye çalışsalar; onun bir benzerini getiremezler. Onların tamamı birbirine yardımcı da olsa...” (17/88)

[Çünkü Kur’an sonsuz bir ilmin ifadesidir. Bunların kapasitesi ise sınırlıdır. Ayrıca şimdiye kadar hiç kimsenin Kur’anın bir benzerini ortaya koyamaması, bu gaybî emrin doğruluğunu isbat ediyor.]

⁴ 98 eden cehennem kelimesini hatırlayın. Demek en büyük cehennem yokluktur; yani varlıktan daha az pay almaktır. Yani mutlak manada yokluk yoktur.

Peki, eğer bu kadar manevi zenginliğe rağmen neden Müslümanlar bu kadar sefildirler, diye sorulursa?

Cevabımız şu üç hakikattir:

a) Allah kendi kemalatını ve fazlını göstermek için Müslümanları muhtaç bırakıyor ki; kimse bu üstünlüğü kendinden bilmesin. Mesela; Asr-ı Saadette hiçbir şey yok iken Allah İslamı diriltti. Kısa bir zaman içinde Kur'anın ilmî gücüyle onu dünyaya egemen kıldı.

Meryem suresinin birinci ayetinde Allah'ın Zekeriya'ya olan rahmeti ve mucizevî yardımı anlatılır: *Sen daha önce hiçbir şey değildin; Allah seni var kıldı*, deniliyor.

b) Zekeriya'nın cevabî sorusunda ise iki önemli tesbit vardır. *Kemiklerim eridi, saçlarım ağardı*: (Yani maneviyatım bitmek üzere; ilmim de tükenmek üzeredir. Kemikler, maneviyatın sembolüdür. Saç ise maddi ilmin sembolüdür. Demek Müslümanlar ellerindeki bu iki silahı kaybetmişlerdir. Rahmet manasında ilim silahını şu 107. ayet vurguluyor:

“Seni ancak bütün insanlara rahmet olarak gönderdik.” (21/107)

Evet, bütün peygamberler bütün insanlar için rahmettirler. Fakat İslam, ruh-beden, madde-mana, dünya-ahiret, kadın-erkek gibi bütün zıtları dengelediği için ilim ve gelişmenin biricik yoludur. Onun için ayette *'illa'* hasır yani inhisar edatı kullanılmıştır.

c) Şu gelen ayet ise, gerçekleşecek olan İslam âleminin dirliğini; maneviyat ve birliğini bize hatırlatıyor:

*İman edenler sadece birbirinin kardeşleridirler. Kardeşlerinizin arasındaki ihtilafları gide-
rin; onları barıştırın; Allah'ın manevi değerlerini ve yasalarını çiğnemekten sakının ki; rah-
mete mazhar olasınız (yani Başarılı olasınız.) (49/10)*

Rahmet burada başarı manasındadır. *“Bir işi yapıp da onu sağlam kılana Allah rahmet eder.”* mealindeki hadiste olduğu gibi.

Evet, iki şeyin, iki cinsin, iki varlığın, iki sarmalın şefkat ve aşk ile birbirinde fani olmaların-
dan çok güzel ve sevimli sonuçlar doğar.

Bahaeddin Sağlam